КВІТЕНЬ

ISSN 0132-4462

1987

№ 8

перець

Мал. А. АРУТЮНЯНЦА

— Хто за те, щоб присудити першу премію майбутній картині нашого шановного Івана Свиридовича?

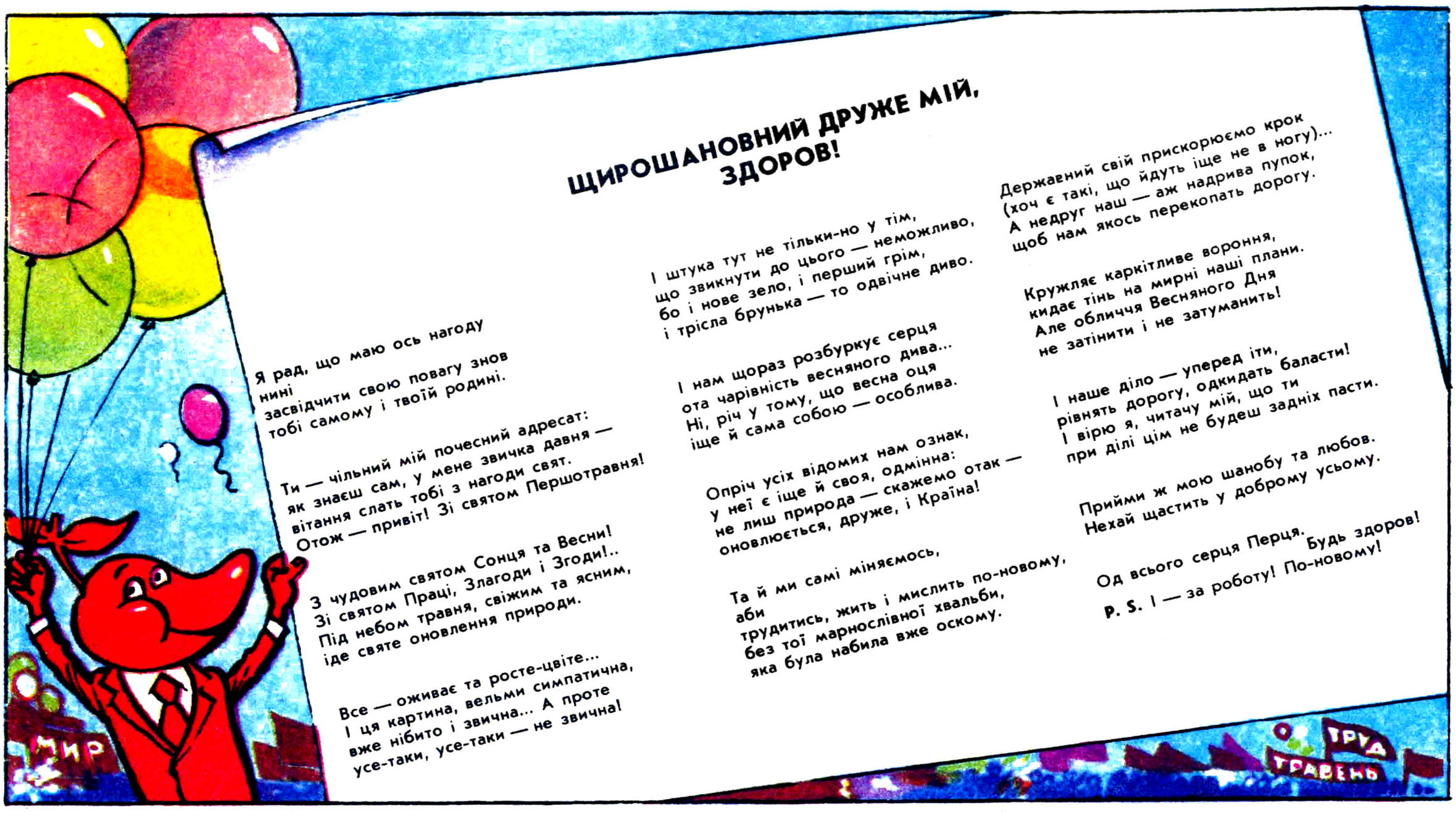

ЩИРОШАНОВНИЙ ДРУЖЕ МІЙ, ЗДОРОВ!

Я рад, що маю ось нагоду
нині
засвідчити свою повагу знов
тобі самому і твоїй родині.

Ти — чільний мій почесний адресат:
як знаєш сам, у мене звичка давня —
вітання слать тобі з нагоди свят.
Отож — привіт! Зі святом Першотравня!

З чудовим святом Сонця та Весни!
Зі святом Праці, Злагоди і Згоди!..
Під небом травня, свіжим та ясним,
іде святе оновлення природи.

Все — оживає та росте-цвіте...
І ця картина, вельми симпатична,
вже нібито і звична... А проте
усе-таки, усе-таки — не звична!

І штука тут не тільки-но у тім,
що звикнути до цього — неможливо,
бо і нове зело, і перший грім,
і трісла брунька — то одвічне диво.

І нам щораз розбуркує серця
ота чарівність весняного дива...
Ні, річ у тому, що весна оця
іще й сама собою — особлива.

Опріч усіх відомих нам ознак,
у неї є іще й своя, одмінна:
не лиш природа — скажемо отак —
оновлюється, друже, і Країна!

Та й ми самі міняємось,
аби
трудитись, жить і мислить по-новому,
без тої марнослівної хвальби,
яка була набила вже оскому.

Державний свій прискорюємо крок
(хоч є такі, що йдуть іще не в ногу)...
А недруг наш — аж надрива пупок,
щоб нам якось перекопать дорогу.

Кружляє каркітливе вороння,
кидає тінь на мирні наші плани.
Але обличчя Весняного Дня
не затінити і не затуманить!

І наше діло — уперед іти,
рівнять дорогу, одкидать баласти!
І вірю я, читачу мій, що ти
при ділі цім не будеш задніх пасти.

Прийми ж мою шанобу та любов.
Нехай щастить у доброму усьому.

Од всього серця Перця.
Будь здоров!

P. S. І — за роботу! По-новому!

Мал. А. ВАСИЛЕНКА

— Надовго закрили переїзд?
— Назавжди!

Побережись, прогрес!

Науково-технічною революцією, здається, нарешті зайнялися впритул. І той, хто її не впроваджує, ризикує... Чим саме ризикує, думаю, здогадуєтесь. Отож нічого дивного в тому немає, що й на Конотопському вагоноремонтному заводі вирішили не відкладати цієї справи у довгу шухляду, а, засукавши рукави, зайнятися реконструкцією свого підприємства. Бо що там казати, обсяг ручної праці тут іще чималий. Хоча б і в колісному цеху. Так чому б оце не поставити ремонт вагонних коліс на сучасну основу? Аби швидше вони, ті колеса, мчалися магістральними шляхами прискорення.

Словом, діло закрутилося не на жарт. Узгодили його у різних міністерствах, поставили до відома різні відомства. А коли почули підбадьорююче: ламайте, звичайно, ламайте старе, віджиле, те, що заважає рухатись уперед, — то взяли та й зламали. І не якусь там допоміжну хижку, а один із провідних цехів. Отой самий колісний. Реконструювати, мовляв, — так за великим рахунком. Науково-технічному прогресові, значить, — зелену вулицю.

Невдовзі на місці старого цеху виросла нова монументальна споруда. Ну, просто лялечка. Спочатку, кажуть, хотіли прикрасити її ще парочкою атлантів або пілястрів, та вчасно зупинилися. Проектанти (Харківський інститут ДІПрозаводтранс) та й самі заводчани одностайно вирішили: нічого державні гроші на всілякі архітектурні витребеньки викидати. Бо й так їх на реконструкцію цеху вгачено кілька сот тисяч.

А воно й без атлантів чи пілястрів цех таки виглядає вражаюче. Гляне на нього стороння особа — і аж подих їй перехопить. Вікна — мало не барокко, дах — майже модерн. Постаралися проектанти, дай їм боже здоров'я. Думаю, такий проект реконструкції можна на виставці виставляти. Або висувати на здобуття архітектурно-будівельної премії.

Підійшли ми разом з начальником заводу Анатолієм Михайловичем Похильком до цеху. Товаришеві Похильку, зрозуміло, на нього вже й дивитися не хочеться. Бо звик. Тисячу разів бачив. А от мені... Дивлюсь і очей відірвати не можу. Красень — і квит.

— Якщо зовні ви отаке зробили, то не уявляю, що всередині діється, — із захопленням кажу.

— Багато хто не уявляє...

От уже, думаю, де науково-технічна революція рвонула вперед семимильними кроками. А й справді, доки ж це можна залізничні колеса ремонтувати за дідівською технологією?

— Саме з цих міркувань ми й виходили, — погодився Анатолій Михайлович. — Грошей не шкодували.

Точно. Не шкодували. Навіть на воротах чудернацькі засувки приладнали. Напевно, електронні.

— Поб-бережись! — раптом пролунало над самісіньким моїм вухом. Ледве устиг відскочити.

Двоє робітників, крекчучи, з гуркотом штовхали рейками колісну пару. Вона своєю багатопудовою масою вдарила у монументальні залізні ворота, ті скреготнули ледь не електронними засувками і розчахнулися.

— Ось так і починається технологічний процес, — одержав я пояснення.

Тільки надчіткий ритм цього процесу простежити до кінця не вдалося. Майже відразу за воротами він наштовхнувся на перепону. На шляху прогресу опинився обшарпаний, але таки чималенький візок. Він уперто стояв на рейках, якими, за задумом проектантів, прогрес мав невпинно рухатися територією цеху.

— Гальмує цей візок наш рух уперед, — похитали головами керівники підприємства. — Якби не він, то сміливо можна штовхати ті колісні пари аж до самісіньких верстатів. Але й без нього не можна. Щось завезти до цеху, щось вивезти. А додаткової колії чомусь проектанти не передбачили. Ми ж — прогавили. Хоча це діло житейське. Ми теж не в тім'я биті. Дещо кумекаємо. Знайшли вихід.

Вихід виявився на диво простим. Колісні пари, підчеплені краном, перекидалися через візок і...

— Поб-бережись!.. — лунало вже знайоме, і під дружне «Гей, ухнемо!» робітники котили колеса далі.

— Не повірите, але в цеху кожен робітник відчув на собі реконструкцію, — гордо звів голову А. М. Похилько. — Можна було, звичайно, розвести тут іще довгу мороку. Перехідні тамбури спорудити чи пустити гострий пар біля воріт, аби холодне повітря до цеху не потрапляло... Тільки все воно грошей коштує. А ми постаралися обійтися якось без цього.

І добряче постаралися. Бо навіть я це старання відчув. Поки ті колісні пари закочували до цеху, мене протягом мало з ніг не збило. У самих же заводчан, як мені пояснили, — імунітет. А ті, у кого він іще не виробився, на себе фуфайку, а то й дві натягають. І стоять у них біля верстатів цілісіньку зміну. Щоб, значить, через оту реконструкцію до поліклінік менше вчащати.

Не встигли одну пару коліс через увесь цех прокотити, як уже іншу, відремонтовану, у зворотному напрямку штовхають. Через той же самий візок. І знову:

— Гей, ухнемо!

— А до реконструкції теж ухали? — питаю.

— Звичайно.

— І ворота штовхали?

— Та штовхали.

— І робітники на протягах стояли і мерзли?

— Це ж тільки взимку, навесні та восени. А влітку тут навіть приємно. Не так жарко. Як поштовхаєш оті колеса зміну, то упрієш так, що будь-якому протягу радий.

Що, питаєте, змінилося після реконструкції? Я ж уже казав: вікна — мало не модерн, дах — майже барокко. Чи навпаки. А ще й ці, як їх, засувки. Напевно ж таки електронні. А споруда! Ну, просто монументальна. Тільки зсередини ні-ні, а й почуєш: «Гей, ухнемо!» Але це — дрібничка. Цьому, мабуть, можна зарадити. Не поскупитися ще на добру звукоізоляцію — і тоді вже жоден небажаний звук із люкс-модернового цеху не вилітатиме. І не псуватиме такого чудового архітектурно-показового фону напруженої боротьби за прогрес.

І. ЛАГОЗА.

Сумська область.

Мал. А. БОРДУНІСА

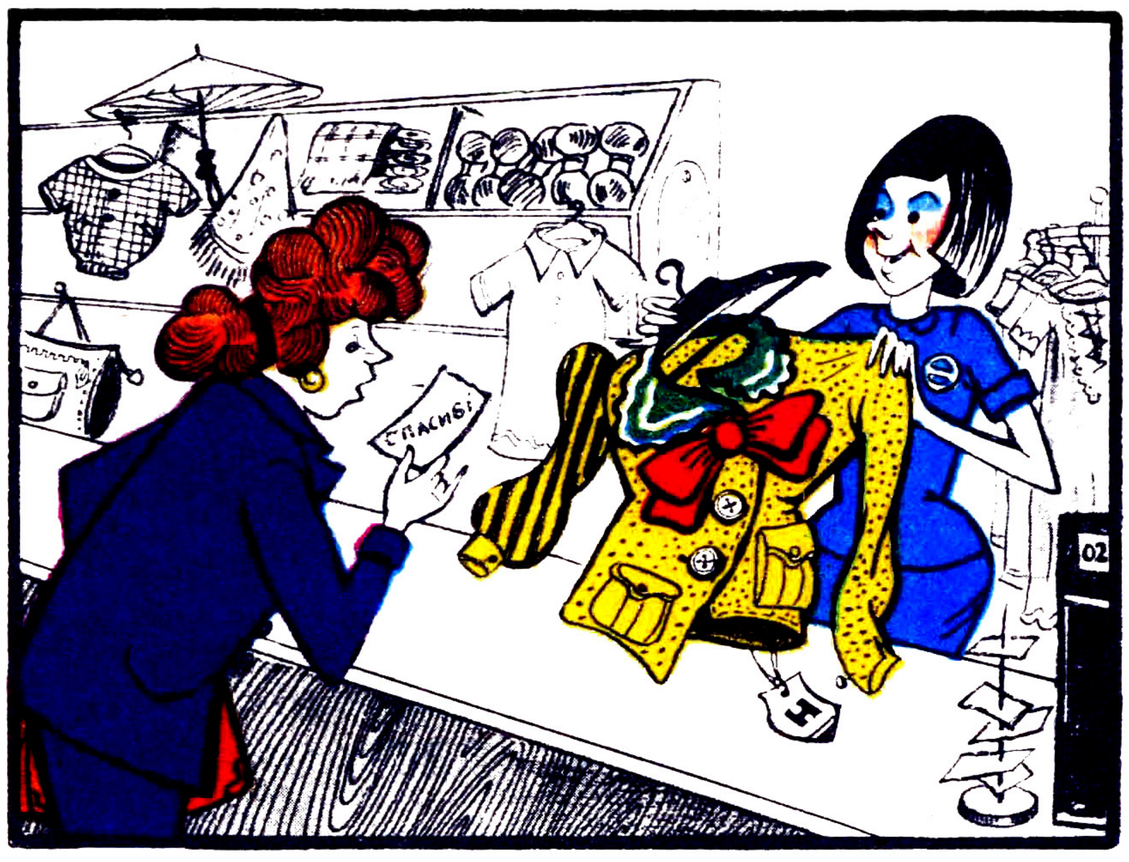

— О, на чеку ще й написано «Спасибі за покупку»!

— Таку річ взагалі варто було б віддавати тільки за «спасибі»!

Телеграфне Агентство Перця

ТАЛОНИ-ХАРАКТЕРИСТИКИ

Глибоко індивідуальний підхід до клієнта демонструють працівники годинникової майстерні міста Малої Виски, що на Кіровоградщині. Тепер поруч із прізвищем замовника та маркою його годинника в гарантійному талоні вони зазначають також і тип його характеру. Так, приміром, місцевому жителю А. М. Товстогану, чий годинник тут регулярно лагодять з лютого 1986 року, після чергового візиту в майстерню вписали у талон: «Клієнт агресивний. Зробити добре».

●

СПРОСТУВАННЯ ТАП

Серед вчителів середньої школи села Самійлівки Близнюківського району на Харківщині ходять чутки, ніби їхній обласний начальник Михайло Микитович Тураш кріпко посварився з головою «Харківагробуду» Володимиром Михайловичем Пономарем. І конфлікт той буцімто виник через їхню школу, яку пересувна механізована колона № 20 тресту «Лозоваагробуд» здала ще у 1985 році. Кажуть, що завідуючий облвно М. М. Тураш ось уже два роки доводить В. М. Пономарю, що школа купи не тримається: одвірки у двір випадають, у підвалах води по шию, бо будівельники таким робом зробили зливостоки, що всі опади у підвали течуть, а очисні споруди лише на папері спорудами виглядають. Натомість В. М. Пономар переконує М. М. Тураша, що ті недоробки теоретично не можна вважати недоробками, оскільки школу з оцінкою «добре» вони із себе давно зіпхнули.

ТАП уповноважений заявити, що ці чутки не відповідають дійсності. Ніякої конфліктної ситуації між двома керівниками поважних організацій не виникало, бо В. М. Пономар та М. М. Тураш про школу з недоробками забули й думати відразу після її здачі.

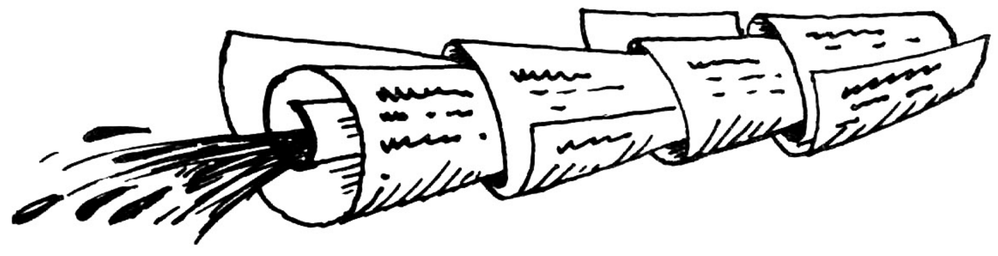

Мал. В. ГЛИВЕНКА

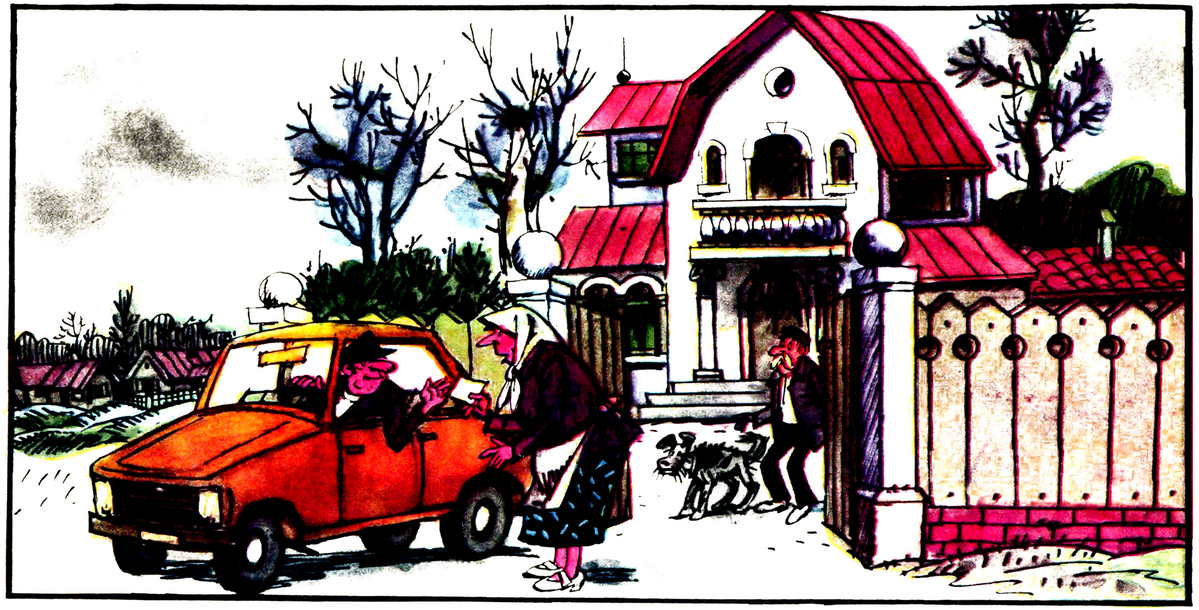

— Їдеш у місто? То привези молока, сметани, яєць... Бо вчора ж своє на базар відвезли.

Ціна мрії

Я ПАМ'ЯТАЮ МИТЬ ЧУДОВУ!..
Чи це таки вже десь було?
Але не в тім суть.

Я пам'ятаю мить чудову, коли на розширеному засіданні міської організації Спілки архітекторів іногородні й місцеві спеціалісти курили густий фіміам авторам проекту комплексного оформлення Полтави.

Засідання було розширене за рахунок художників і представників інших творчих професій.

І вони теж курили.

Посеред зали, поряд із наочним зображенням їхнього дітища стояли запаморочені похвалами автори проекту: В. Гапон, І. Добровольський і С. Полевара. І їм, бородатим і талановитим, уже виразно вимальовувалося, як через рік-другий приїжджі страшенно дивуватимуться й питатимуть: «Господи! Що сталося з Полтавою?! Ніби все, як і раніше, але гарніше, значущіше, колоритніше... Хто до цього додумався?» І корінні полтавці з гордістю відповідатимуть: «Це вони, наші молоді обдарування! Збирали досвід у багатьох містах, штудіювали вітчизняну і зарубіжну літератури, понад рік пріли над проектом,— і тепер усе в нас робиться зі смаком, продумано. Знаєте, яка різниця між Полтавою до комплексного оформлення і після? Як між жінкою, котра тільки-но прокинулася, і тією, яка вже зібралася до театру...»

Я сидів на цьому засіданні і теж пишався.

Бо сподівався, що всі ці гарні й розумні речі, які поки що утримував у своїх обіймах креслярський ватман, ось-ось рушать у міське життя, витиснуть з нього негарне, безлике, неоковирне, і мені, як і всім полтавцям, не залишиться нічого іншого, як насолоджуватися повною архітектурною гармонією.

І якщо мені доведеться бувати десь у далеких краях, то, відрекомендовуючись, завжди додаватиму до ім'я та прізвища — «...з Полтави». І начувані аборигени жагуче заздритимуть: «Щастить же людині! У Полтаві живе! Там прописатися тепер важче, ніж у Києві...»

Моє сподівання переросло в переконаність, що так воно й буде, коли підвівся з-за столу тодішній секретар Полтавського міськкому партії М. М. Гаснущенко і підсумував: «Харашо!» Бо, окрім цього, я знав, що ініціаторами розробки проекту комплексного оформлення Полтави були «батьки міста». Вони споряджали делегації до Львова, де був досвід архітектурно-художнього причепурення, фінансували роботу (виділили 30 тисяч карбованців), скликали наради за участю іногородніх експертів... І ось — іще одне авторитетне — «харашо!»

Однак безперервно тріумфувати упродовж майже трьох років, самі розумієте, несила навіть дуже широкій натурі. А саме стільки часу минуло з дня того засідання. До того ж проект так і не залишив лона, яке його породило,— стенди, графіки, креслення були заскладовані у тій же майстерні, де вони й розроблялися.

Одне слово, за три роки комплексно-оформлювальний тріумф перейшов у легку ненав'язливу мрійливість: «Ну що ж, цього разу, здається, не вдалося... Зате які були дебати! Як пурхала творча уява! І то добре. Людей розвиває. А чи не побудувати нам тепер через ставок кам'яний місток, на якому з обох боків були б крамниці, і щоб у них сиділи купці і продавали різні дрібні товари...»

Хвилинку! Здається, щось подібне я вже читав. Але де? Ах, так! Це рядки, в яких Микола Васильович Гоголь описує бездіяльну мрійливість Манілова.

Ну, вони спали на думку зовсім ні до чого! Проектують нині в Полтаві бадьоро, заклично, із широким залученням представників найрізноманітніших інстанцій. Щоб усі знали! А це, погодьтеся, не має нічого спільного з камерним мріянням Манілова, яке протікало на провінційному ганку і, щонайбільше, в товаристві дружини.

Проте, хай мені дорікнуть у ретроградстві, але особисто мені маніловщина імпонує дещо більше, аніж проектування по-полтавському. Чому? Тому що маніловщина економніша. Вона, власне, обходилась безкоштовно. Якщо люб'язному приятелю Чичикова раптом тенькало в голові влаштувати підземний хід чи побудувати кам'яний місток через став, то він не поспішав із замовленням у, припустимо, «Панпоміс-тяпроект». Не уривав грошей від свого занехаяного господарства.

Але повернімося до наших баранів. Тобто — до темпів реалізації мрій.

Наприкінці 1979 року вдячні нащадки задумали встановити своєму героїчному предкові — полтавському полковникові Мартину Пушкарю — пам'ятний знак. На вшанування його заслуг у національно-визвольній війні XVII століття.

Скульпторові М. Г. Когану і архітекторові Ю. М. Добровольському було доручено розробити проект.

Визначили замовника.

Знайшли виконавців.

Заплатили десять тисяч.

Спливли 1980-й, 1981-й, 1982-й і т. д. роки.

Нині бронзова голова героїчного земляка лежить у художньо-виробничій майстерні «Худфонду», стела, яку вона повинна була увінчати,— на заводі залізобетонних виробів, і лише підмурок і гранітний моноліт уже на місці — в парку.

Чотири роки високопоставлені полтавці спокійно дивляться на свого розчленованого пращура. Хоча залишилося, власне, тільки змонтувати пам'ятний знак! День роботи...

Чи не нагадує усе це маніловські крісла, які рік у рік «Іще не готові»?

Тільки на перший, поверховий погляд, нагадує. Маніловські крісла, знову ж таки, набагато дешевші.

Легке, необов'язкове ставлення до культурного обличчя міста, фактична байдужість до історичного спадку, які панують у вищих міських «ешелонах влади», визначають поведінку нижчих.

Як мовиться, на кого бог, на того й люди.

В цій обстановці Полтавська кондфабрика відчикрижила від заповідного Поля Полтавської битви шмат землі і спорудила там свої пакгаузи. Грубо порушивши урядову постанову про оголошення комплексу пам'ятників Поля Полтавської битви державним історико-культурним заповідником. Яка і так упродовж багатьох років не виконувалася. Бо в заповідній зоні раз у раз виникали стихійні смітники, спокійно множилося свинопоголів'я у старезних свинарниках Полтавського науково-дослідного інституту свинарства, а навколо редутів пістрявіли клапті городів.

Один полтавець, який тривалий час прожив у Прибалтиці, повернувшись, кілька років підряд запитував:

— Слухай, чому це так виходить, що в невеличкому Друскінінкаї і вирішують швидко, і будують гарно? А в нас — і старого не бережемо, і нового, такого, щоб привернуло увагу думкою, оригінальністю виконання, спрямованістю на людину,— днем з вогнем не знайдеш. Чому?

— Чому, чому? — сердився я. — Не знаю! Може, у нас якась супротивна роза вітрів чи несприятливі завихрення магнітного поля у грунті... А може, посадових осіб надто швидко переміщують? Тільки-но адміністративна людина щось замислить, замовить проект, а її раз — і на підвищення. Проект, звичайна річ, сиротіє, залишається без догляду і, не діждавшись втілення, конає моральною смертю в архіві...

— Ні, я не кажу, що все погано,— зауважив знайомий,— але якщо брати архітектуру обласного центру, не кажу вже про новітню забудову сіл!.. Здебільшого це виставлені в рядок і збільшені до розмірів будинків сірникові коробочки. Невже не можна, щоб було хоч трішки привабливіше, оригінальніше?!

Я залишив його запитання без відповіді.

Бо воно, у принципі, риторичне.

До того ж, я пам'ятаю мить чудову! Мені три роки тому показали, яким може стати місто, якщо у справу вкласти трохи коштів і багато любові.

Грошей не пошкодували. Бо не свої.

З любов'ю важче. Це річ — глибоко особиста. Я б навіть сказав — інтимна.

І тому живемо, як можемо.

м. Полтава.

П. СТОРОЖЕНКО.

ДАЛИ ПЕРЦЮ!

Фармацевти м. Золотоноші Черкаської області звернули увагу на таку обставину: в аптеках, розташованих найближче до продовольчого магазину № 21, підвищеним попитом користувалися заспокійливі препарати. І, як виявилося, не випадково. Бо перед тим, як іти в цей магазин, або повернувшись із нього, покупці обов'язково заскакували за валідолом, валер'янкою чи бромом. До цього змушували порядки, які панували в продмазі,— образховування, грубощі, неповороткість продавців.

Зрештою, навіть ліки не допомогли: терпець людям увірвався, і вони поскаржилися Перцеві.

Голова районного комітету народного контролю М. Г. Грищенко, якого Перець попросив подбати про нерви покупців, повідомив, що завідуючій відділом гастроному № 21 Н. І. Савченко та продавцеві І. І. Гуменюк оголошено догани. Їх позбавлено премій за квартал. Оголошено догану і товарознавцеві Н. І. Мороці. А заступника голови правління райспоживтовариства по торгівлі О. К. Данильченка звільнено з роботи.

Мал. Ю. СЕВЕРИНА

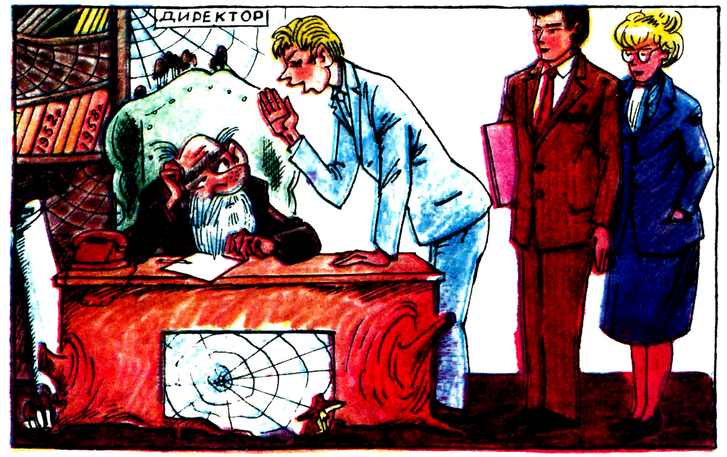

— На пенсію? Ні, ні, я ще попрацюю!

ІРОНІЗМИ

● *Мало подавати великі надії, треба ще знати — кому.*

● *Зустріли по одежині. Тепер спробуй, випроводи!*

● *И окриленому потрібна злітна смуга.*

● *Так багатозначно мовчав, що таки примусив до себе прислухатись.*

Анатолій ОНИСЕНКО.
м. Кузнецьк Пензенської області.

Валентин ЛАГОДА

Товариш Хатаскрай

Його ви знаєте, він скрізь,
Де не поткнися, є.
«Не поспішай, — його девіз, —
Це діло не твоє!»
— Перебудова? Взять розгін?
Нехай беруть, нехай! —
Всміхається, лукавить він,
Товариш Хатаскрай.

— Оновлення? При чому ж я?!
Хай хтось! Пощо мені?! —
І знов усмішечка сія,
І знов він в стороні.
«Не висувайсь, будь віддалік,
Вперед не забігай!» —
Балансувати здавна звик
Обачний Хатаскрай.

Він осторонь від боротьби
З віджилим всім, старим:
— Хай і н ш і б'ють собі лоби! —
А він змирився з ним.
Ми врукопаш ідем у бій
З усім відсталим вкрай,
А він чатує спокій свій,
Смиренний Хатаскрай.

Країна в розпалі робіт,
В прискоренні зове
Плече підставити, як слід
Підтримать все нове.
Ви запалились зразу, вмить,
Бо час летить — не гай!
А він лиш тліє, ледь димить,
Байдужий Хатаскрай.

Ми пристрасно, не з холодком
Б'ємо показушну масть,
А він од нас бочком, бочком
І в «хату скраю» — шасть!
Хай не п'яндига, не торгаш,
Не рвач і не шахрай,
Та все ж гальмує поступ наш
Живучий Хатаскрай.

Не йде з прогресом він у лад:
— Який прогрес там?! Де?..
А про його спитаєш вклад —
І вусом не веде.
Однак до явних перемін
(Поволеньки, гай-гай)
Вже призвичаюється він,
Непевний Хатаскрай:

На зборах гаряче плеска,
Вже й розтуля вуста:
— Вітаю зміни! — і змовка.
Не діє, а — в і ч а!
Йому, щоб діяв, попервах
На блюдці все подай.
Від перемін лиш більше благ
Чекає Хатаскрай...

І все ж я віри не втрачаю,
Що ще об'яву прочитаю
(От тільки б сталось це хутчій!):
«М І Н Я Ю хату мою скраю
На вир оновлень, вир подій,
На той плацдарм, де очищає
Всю душу свіжий вітровій!»

СУДІТЬ САМІ

ДІЯННЯ НА БЛАГО

Спочатку прошу звернути увагу на дати. 15 січня 1985 року Віру Панасюк увільнили від обов'язків голови колгоспу ім. Куйбишева Іваничівського району на Волині. А 16 січня Віру Панасюк обрали головою колгоспу «Комуніст» уже іншого, Локачинського, району.

Чим же таким видатним зарекомендувала себе Віра Адамівна в Іваничівському районі, що локачинці отак вхопилися за молоду «кадру»? Навіть дня не дали перепочити. Спробуймо й ми — тепер уже слідом за суддями — переглянути віхи керівної діяльності В. А. Панасюк у згаданому колгоспі ім. Куйбишева.

Саме тут ще зовсім молодою вона починала свій трудовий шлях головним зоотехніком. Заочно закінчила сільськогосподарську академію, і її, двадцятишестирічного комуніста з вищою освітою, обирають секретарем колгоспної парторганізації. Відтак вона два роки працює головою виконкому сільради. А вже затим керує колгоспом. Одним, а потім і другим.

І ось тепер ця миловидна жіночка складає звіт перед суддями. Послухати її — і мимохіть замислюєшся: чи не помилково її примусили пересісти з крісла голови колгоспу на лаву підсудних. Вона ж бо — ну, повірте! — і не розкрадала, і не зловживала, і документів не підробляла, а коли щось і порушувала, так усі ж порушують, але ж порушувала, піклуючись лише про добро та благо довіреного їй колгоспу.

Глянемо ж і ми на деякі з цих діянь на благо.

Діяння перше. В. А. Панасюк разом із чоловіком продала колгоспові двох бичків і тут же веліла головному зоотехніку Г. Заворотинській завищити їхню вагу на 120 кг, за що продавці одержали зверх належного 252 крб.

Діяння друге. Віра Адамівна без усяких бере з колгоспної комори два центнери пшениці, 23 кг свинини, а з току — півтонни сіна та відправляє усе це добро своїй матері в рідне село Мельники-Мостище Камінь-Каширського району. Так само безкоштовно відвантажує 5000 штук цегли у те ж село своєму кревнякові М. Коренчуку. А ще дає вказівку задурно відвезти 320 кг фуражного зерна вже просто якимсь своїм знайомим у Ратнівський район.

Ще одне діяння на благо. Віра Адамівна систематично бере в колгоспній касі гроші під звіт. Щоразу, правда, повертає їх. Але дещо своєрідно. То, приміром, наказала секретарці дописати в протокол засідання правління рішення про преміювання кількох колгоспників на сімсот карбованців. Премійованим великодушно дозволила розписатися у відомості, а вже грішми розпорядилася сама. А то веліла скласти фіктивні наряди на збирання буряків і розвантаження міндобрив. Люди порозписувалися у відомості, а 1836 крб. забрала собі голова. А то ще за вказівкою Панасюк складали фіктивні акти на закупівлю у колгоспників неіснуючих бичків. Уявним продавцям переказували гроші в ощадкасу, вони їх там одержували й віддавали голові.

І ще одне таке ж діяння. Віра Панасюк зі своїми знайомими, гостями й рядовими перевіряючими п'є-гуляє в сільській їдальні. П'є-гуляє на досить-таки солідну суму. А потім робить так, нібито і борщі, і піджарку, і компоти відпустили механізаторам. Так само було списано на харчування механізаторів ще близько 700 карбованців, на які Віра Адамівна набрала в магазинах с. Завидів випивки й закусок, котрими пригощала добрих гостей і ще добріших перевіряючих.

Хіба ж, питається, такі благородні діяння не впливали благотворно на економіку колгоспу?! І як, справді, колгоспникам було не тішитися, що в них такий винахідливий голова. Щоправда, ця винахідливість обійшлася колгоспу ім. Куйбишева у 7.648 карбованців. Але то вже, як кажуть, деталі.

Повну суму вкраденого вивели згодом. А тим часом Віра Адамівна заходилася керувати колгоспом «Комуніст». І, не роблячи перерви, й тут безкоштовно тягне з колгоспної комори м'ясо, зерно та відправляє родичам, знайомим. І так само, як раніше, пригощає гостей у їдальнях, буфетах, а розплачується свининою з колгоспної комори. Однак тут центром її керівної уваги стало зведення колгоспного будинку для власної сім'ї. Будувала його Віра Адамівна без відповідного дозволу, без проектно-кошторисної документації, за рахунок оборотних коштів. Палац нівроку вийшов дуже гарний — на 168 квадратних метрів. З мансардою — на 108 кв. м. І ще на подвір'ї літня кухня площею 54 кв. м, і ще сарай на три відділення з гаражиком — 72 кв. м. Ліс на будинок голова діставала на Закарпатті, розплачувалася посівною картоплею і фуражним зерном. І ще три тонни фуражного зерна видала найманим робітникам за те, що будували літню кухню. Будівництво коштувало тридцять тисяч карбованців.

Збитки ж, завдані розкраданнями й зловживаннями Віри Адамівни уже в колгоспі «Комуніст», склали 3.968 карбованців.

Віру Панасюк засудили на шість років позбавлення волі. Засудили, щоправда, умовно. Врахували, що вона має на утриманні трьох діточок, одне з яких ще грудне, а також те, що до цього під судом не була, і що (читайте уважно!) «виключно позитивно характеризується за місцем праці й проживання».

Щодо самого вироку, то заперечень нема. Куди вже її від малих діточок та й за грати? А от «виключно позитивні» характеристики, видані слідчим органам начальником Іваничівського РАПО О. І. Бондарем і його локачинським колегою С. М. Хомиком, можуть будь-кого спантеличити.

І вже ніяк не можна тут обійти старого, як світ, питання про добір і рекомендацію керівних кадрів. Ще коли Віра Панасюк працювала зоотехніком, парторгом, головою сільради, то на кожному місці завжди встигала припустити серйозне порушення. Але щоразу її, чи то за молодістю, чи то за приємну зовнішність, милували. Це й породило почуття вседозволеності, якому Віра Адамівна дала повну волю, очоливши колгосп ім. Куйбишева.

Як же сталося, що вже наступного дня після звільнення там її обрали головою колгоспу «Комуніст»?

Перший секретар Локачинського райкому партії О. С. Гетьман пояснює, що йому нараяли Віру Адамівну з області. Але ж ця «область» має, либонь, конкретне прізвище, ім'я та по батькові. Отож, віддаючи належне видатній легковажності локачинських керівників і блискучій безпринципності їхніх іваничівських колег (які повинні були застерегти від поспішного нового призначення В. Панасюк), ми шанобливо схиляємо голову і перед товаришем «з області», який рекомендував Віру Адамівну на відповідальну посаду. Бо, чого гріха таїти, спостерігається в нас певна недооцінка подібних рекомендуючих та поручителів. А вони ж своїми бездумними рекомендаціями успішно сприяють деградації і переродженню молодих працівників.

Одинадцять із добрим гаком тисяч карбованців, які В. Панасюк поцупила в колгоспах ім. Куйбишева і «Комуніст», їй тепер доведеться повернути. Суд задовольнив позов колгоспників. Але ж завдано й неабияких моральних збитків. Бо ж до своїх оборудок В. Панасюк залучала і агрономів, і зоотехніків, і бухгалтерів, і касирів, і рядових колгоспників, і продавців магазинів, і буфетниць кафе, й інших. Хтось же має задовольнити позов за їхнє моральне розбещення. Так от. Серед відповідачів, гадаємо, не останніми повинні бути й згадані рекомендуючі.

Це буде справедливо. Це буде, справді, діяння на благо.

О. КРУКОВЕЦЬ.

Волинська область.

Мал. О. МОНАСТИРСЬКОГО

— Молодий чоловіче, вам зайвий квиточок не потрібний?
— Ображаєш, бабулю! Я там зроду-віку не був!

Жити можна...

ГУМОРЕСКА

Після основної доповіді всі чекали появи Басистого. Ось-ось має під'їхати. За ним послали машину. Чи то «Жигулі», чи то «Волгу». Запрошеним на співбесіду так і сказали:

— Щоб у вас, шановні, розвіялись будь-які сумніви, ми вам звідти привеземо Басистого. Хай розповість, як там і що. А ви уже тоді остаточно вирішите: їхати в Студенці чи ні?

— А хто такий Басистий? — запитав один із запрошених. — Якийсь начальник тамтешній?

— Ні, не начальник. Він такий же, як і ви всі. Тільки в Басистого кінчається термін путівки. Він усе знає. Все бачив. Усе пережив.

— Ну, ну! — загуло в залі. — Послухаємо. Аби тільки швидше.

Саме цієї миті відчинилися двері, і до залу зайшов кремезний, банькоокий чоловік з дещо брезклим, але відгодованим обличчям.

— Прошу, Василю Петровичу! — супроводжуючий ввічливо взяв Басистого під лікоть. — Розкажіть ось цим товаришам усе, як воно є.

Басистий став обличчям до публіки, що складалася з двох десятків чоловіків різного віку. Були тут уже пом'яті. Були — середньої кондиції. І навіть кілька ще молодих, але таких, що побували в бувальцях «вільної стихії звичаїв».

— Нехай на трибуну підніметься! — вигукнув хтось із залу. — Щоб ми його всього бачили!

— Правильно! — підтримала публіка. — На трибуну!

Басистий неквапно піднявся на підвищення і став за трибуну. Простеньку, з фанери, що нагадує вподовж розпиляну діжку.

— Починай! — гукнули.

— Послухаємо! — кинув хтось іронічно.

— Тільки правду! — застеріг бас. — Нас на голий гачок не впіймаєш!

— Я своїми словами, без папірця, кхе-кхе! — прокашляв у кулак Басистий. — Скажу вам головне: жити там можна.

— Ге! — долинуло з залу. — Жити скрізь можна. Навіть на полюсі. Ха-ха! Ти конкретно!

— Про умови давай! Про умови! Як воно там?

— Умови нормальні, — лаконічно відповів Басистий.

— Шамовка яка там? Як харчують?

— Харчують нормально. Три рази на день, — мовив Басистий. — Я маю на увазі основне харчування: сніданок, обід, вечерю. А ще ж...

— Що там — ще? — гарячкували присутні.

— Ну, ще там підвечірок, а на ніч — кефір.

— Ге-ге-ге! — загегекав хтось задоволено. — Нічого!

— Замовч! — зашикали в залі. — Нехай ось товариш скаже, яка там калорійність?

— Відносно цього не турбуйтеся, — заспокоїв Басистий. — Умови санаторні. Калорійність на високому рівні. Та ви на мене погляньте! — Басистий задоволено засміявся і погладив себе по животі. — За три тижні два кілограми набрав. Було вісімдесят сім, зараз — вісімдесят дев'ять. Це чистої ваги. Без одягу. Ха-ха!

— Меню? — ще допитувались присутні.

— Крім борщів, котлет і шніцелів з гречаною кашою чи картопляним пюре, дають іще — баличок, шпроти, лосось, сайру. Ну й всякі там салати. Кажу ж: жити можна!

— Житлові умови? — ще запитання.

— Люкс! — підняв великий палець Басистий. — Палати на двох чи на чотирьох. Білизну міняють раз на тиждень. На стінах картини. Тумбочки, лампочки, рушники. Ну й інше там.

— А мило? А зубна паста? А щіточка?

— Мило дають. Зубну щіточку й пасту — треба брати з дому, — розвів руками Басистий. — Але хіба то проблема? Дурниці!

— Нехай ще скаже про культрозваги!

— На вищому рівні! — вигукнув Басистий. — Все, чого душа забажає, будь ласка!

— Конкретно!

— Прошу! — ввійшов в азарт Басистий. — Кожного вечора кіно — раз. На кожному поверсі кольоровий телевізор — два. Бібліотека, де повно пригодницької літератури, — три. А ще ж філармонія приїжджає, а ще ж циркові атракціони... А головне — художня самодіяльність. Тільки привезуть вас — одразу голос перевірять, чи танцювати вмієте. І в гурток. Хормейстери й концертмейстери знаходяться серед нашої братії.

— А робота? — чийсь тривожний голос.

— Досить проста й легка, — сказав Басистий. — Догляд за подвір'ям, чергування на кухні. Та ще поратися в саду.

— Так, так. Робота, виходить, нас не обмине? — колюча репліка. — А як із вихідними?

— Два! — Басистий підняв два пальці правої руки. — Субота й неділя. Ага, мало не забув. Вранці фіззарядка. Перед сном — прогулянка на годину.

— Щось ти, друже, про все сказав, а про лекції — ні слова, — репліка до Басистого.

— Лекції є. Пробачте, якось обійшов це питання, — зніяковів Басистий. — Дві-три на тиждень.

— Тематика?

— Анти, анти... Ну, самі розумієте, спеціалізована тематика, — доповів Басистий. — Виховна.

— А чого це палати там то на два, то на чотири чоловіки? — поцікавився хтось. — А по три немає?

— А-а-а, таки закортіло дізнатися? — посміхнувся Басистий. — Контингент там такий, що збиратися по три не рекомендується. Щоб не наштовхувало на думку...

— Га-га-га! — розляглося в залі. — Га-га-га! Хитро придумано. Щоб, значить, і з думки все витравити? Га-га-га!

— Ну, то як? — запитали в присутніх, коли Басистий під дружні оплески закінчив розповідь.

— Та чого там, — почувся не досить впевнений голос із залу. — По всьому видно, що жити там можна. Особисто я — за! Та й дружина моя обома буде — за.

— Можна жити! Можна! — загуло вже дружно в підвальному залі. — Пишіть!

Нова група на лікування від алкоголю була набрана. Вирішальну роль у цьому відіграв простий, але підкріплений фактами виступ Басистого.

Іван СОЧИВЕЦЬ.

Мал. В. ГОНЧАРОВА

— Нас не жалієте — хоч сім'ї наші пожалійте!

ДІЛОВА РОЗМОВА

— Алло! Добридень!
— Добридень.
— Пробачте, мені б до телефону Андрія Мироновича!..
— Нема. А шапка його тут.
— І...
— Чому ви мовчите? Шапка, кажу, тут!
— Та ні, мені б краще його самого...
— Нема, нема.
— Вибачайте, а коли він буде?
— Хто зна.
— Запитайте в шапки.

Г. КИСІЛЬ.

ДАЛИ ПЕРЦЮ!

Коли жителі села Курлози Кривоозерського району Миколаївської області здали виготовлені ними віники у колгосп імені Котовського (Савранський район Одеської області), вони аж ніяк не розраховували, що грошей за них їм доведеться чекати, як то кажуть, до нових віників. Але трапилося саме так. Більше того, уже й нових віників вони нав'язали, а грошей за минулорічні — катма. «До яких же віників чекати нам розрахунку?» — запитували автори листа у Перця. А Перець, у свою чергу, переадресував їхнє запитання прокуратурі Одеської області.

Перший заступник прокурора Д. В. Гудзенко відповів, що затримка виникла з вини заготівельника П. С. Бровка, який не здав відповідні документи в бухгалтерію. Його за це з роботи звільнено. Колгосп повністю розрахувався з людьми.

Копичинські жарти

У Наталії Михайлівни Міщанчук, мешканки села Федорівки Гусятинського району Тернопільської області, почала диміти піч, і вона вирішила її відремонтувати. Звернулася до Копичинської рембуддільниці (вул. Кобилянської, 7): так і так, дорогі будівельники, чи не могли б ви мені продати сто штук вогнетривкої цегли?

— З великою радістю,— люб'язно відповіло їй керівництво рембуддільниці,— внесіть у касу 34 карбованці й 18 копійок, і цегла ваша.

— Але ж за прейскурантом сотня коштує 10 карбованців 68 копійок,— заїкнулася замовниця.

— Ви абсолютно праві,— відповіли їй. — Але ж двадцять три карбованці п'ятдесят копійок — це оплата за роботу майстра.

— У мене чоловік муляр, сам піч викладе,— не погодилася Н. Міщанчук.

— Це справа ваша. Без оплати за будівельні роботи цегли не відпускаємо.

Довелося Наталії Михайлівні відрахувати названу суму.

— Це ще не все. Платіть ще п'ять карбованців шістдесят копійок і забирайте разом із цеглою залізний вінок. О-он там, у кутку. Вибирайте, який хочете.

— Який вінок? — зблідла Н. М. Міщанчук.

— Похоронний, їх, до речі, теж виготовляє наша рембуддільниця.

— Але ж він мені не потрібний. Мої рідні, тьху-тьху, всі живі-здорові.

— Ну, то покладете на могилу когось із своїх знайомих. Або просто лежатиме у вас дома. Він же залізний, довго зберігатиметься.

Побачивши, що Наталія Михайлівна пополотніла, у рембуддільниці пожаліли її.

— Не хочете — не треба. Тоді візьміть он дерев'яне корито для годівлі свиней. Воно лише на тринадцять копійок дорожче... У господарстві згодиться.

Словом, з усіма додачами-навантаженнями вийшло сорок із гаком карбованців. Заплатила Н. Міщанчук гроші та й подумала: «Все-таки добре, що взяла корито, а коли б вручили похоронний вінок, що б тоді я дома сказала?!»

В. БУЛАВКО.

Мал. В. СОЛОНЬКА

— Місяць привчала бабусю до нормального одягу, щоб перед гостями не було соромно...

Читачами не народжуються

(З НЕДАЛЕКОГО МАЙБУТНЬОГО)

Відбувся черговий з'їзд Спілки читачів. З усіх усюд зібралися у столиці шанувальники друкованого слова, щоб разом обговорити: що читати, як читати, а головне — навіщо.

З доповіддю виступив голова правління Іван Сув'язь.

— Давно минув той час,— сказав він,— коли багато людей купували книжки лише для інтер'єра. Нині поліграфічне оформлення художньої літератури стало таким непривабливим, а папір — таким сірим, що купити книжку може лише справжній читач, який цінує не зовнішню форму, а внутрішній зміст.

— На минулому з'їзді,— вів далі доповідач,— ми нарікали на те, що більшість членів нашої Спілки віддає перевагу детективним та пригодницьким романам. Відтоді багато що змінилося. Наприклад, Василь Гайовий прочитав дилогію Ігоря Редьки «Часом з квасом» і «Порою з водою», присвячену будням директора заводу безалкогольних напоїв. Це сталося, коли Гайового випадково зачинили у пункті прийому макулатури, і йому довелося просидіти там увесь вихідний.

За звітний період народилося також чимало цінних ініціатив. Наприклад, кілька наших товаришів вирішили читати виробничі романи безпосередньо на виробництві. Тут, у цехах, в оточенні людей, яких письменники обрали прототипами своїх героїв, усе сприймається краще, яскравіше. І якщо письменникові не вдалося зобразити чогось по-справжньому зримо — не біда: озирнися довкола, і ти побачиш усе на власні очі.

Отже, успіхи незаперечні. Щоправда, трапляються іще у нас подекуди такі читачі, які намагаються читати між рядками, дошукуючись якогось, лише їм самим зрозумілого підтексту. Таким читачам ми скажемо відверто і недвозначно: у книжках наших письменників ніякого підтексту нема і бути не може!

Першим в обговоренні доповіді виступив один з найстаріших читачів Павло Перев'язь:

— Я ще пам'ятаю ті часи,— сказав патріарх,— коли художню літературу викладали в школі як самостійний предмет — як, наприклад, історію кібернетики або основи алгоритмізації. І щоразу письменники на своїх з'їздах критикували систему викладання літератури в школі, оскільки вона, на їхню думку, віднаджувала дітей від читання. Письменникам пішли назустріч: літературу з шкільних програм вилучили... Не будемо зараз говорити — добре це було чи погано. Головне для нас те, що сьогодні в школі, крім формул та інших знакових систем, учнів іще навчають читати і звичайні літери. Це дає нам усі підстави з оптимізмом дивитися у майбутнє.

Та все ж проблема виховання молодої зміни не може не хвилювати. За звітний період наша Спілка поповнилася тридцятьма новими членами. Це добре. Але часто виходить так, що, прочитавши по одній тоненькій книжечці й ставши членами Спілки, деякі товариші потім по кілька років книжок і в руки не беруть. Кажуть, їм не пощастило: твори, на яких вони дебютували як читачі, виявилися надто нудними. Але це не виправдання! Древні казали: ні дня без рядка! Тобто, треба щодня знаходити в собі сили прочитати бодай один рядок. Пам'ятайте: читачами не народжуються, ними стають!..

Від секції читачів літературної критики виступив Тимофій Прив'язь. Він констатував, що більш-менш активними читачами критичних праць традиційно залишаються самі письменники, а точніше — ті з них, про яких безпосередньо йдеться у тій чи іншій праці. Але приймати їх на цій підставі до Спілки читачів не слід, оскільки, крім статей про себе, ті письменники більше взагалі нічого не читають. Що ж стосується поодиноких випадків уваги до літературної критики з боку читачів-професіоналів, то вони, як правило, прочитують лише цитати, наведені критиками, і зовсім не цікавляться коментарями.

Загальне пожвавлення викликав виступ голови Читфонду Михайла Зав'язі:

— Девіз нашого фонду, як відомо, класичний: «Хочеш зрозуміти поета — побувай на його батьківщині». Ми маємо путівки на поїздки до Ржищева, Зачепилівки, Теліжинців, Стопчатова, Савинців та інших населених пунктів, де народилися видатні поети. Але чомусь беруть ці путівки не дуже охоче. Зате, коли настає літо,— усі наввипередки біжать до нас із заявами однакового змісту: «Прошу виділити путівку на батьківщину Агатангела Кримського, творчістю якого я захоплююся з дитячих літ». І дуже обурюються, коли ми кажемо їм, що Кримський народився не в Криму, а на Волині. Так не можна, товариші!

З'їзд Спілки читачів прийняв резолюцію, яку учасники з'їзду ухвалили прочитати якось іншим разом.

Геннадій ЛІТНЕВСЬКИЙ.

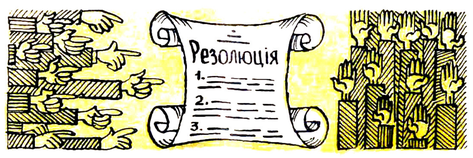

Малюнків разок на сюжети казок

Мал. Р. САХАЛТУЄВА

МІЛЬЙОНИ, СЕРЦЕ І ЩЕ ПЕЧІНКА

Тієї осені в Сполучених Штатах декому раптом зле стало — почало серце зчавлювати. І що цікаво, були то не злидарі (яким, до речі, й так на серці здебільшого не дуже-то легко), а люди із достатком, мільйонери. Та що там мільйонери?! Скоріше — мільярдери! Ну, скажімо, президент концерну «Макдоннелл-Дуглас» містер С. Макдоннелл або містер Т. Джоунс, президент концерну «Нортроп», чи президент концерну «Боїнг» містер Т. Уілсон із президентом концерну «Локхід» містером... Ет, що й перераховувати, коли не тільки президентів, а й інших містерів, які тими концернами заправляють, за серце хапати стало...

І що воно за біда така насілася на тих містерів?..

Лікарі нічого не могли сказати. За них це зробив оглядач газети «Нью-Йорк таймс». Він установив: ті тяжкі серцеві спазми почалися в зв'язку з наближенням 19 листопада 1985 року. А що саме було 19 листопада того року, добре відомо: початок радянсько-американської зустрічі на вищому рівні в Женеві.

Бачите, як воно складається? У мільйонів людей та зустріч породила добрі надії та сподівання, викликала полегшення на серці, а отих — за серце схопило. Що ж то воно коїться з отими містерами?

Мал. В. ЧМИРЬОВА

— Вас що — пограбували?
— Та ні, просто не вистачило грошей на лікування.

Це свого часу пояснив Дж. Гелбрейт. Ні, також не медик, а відомий американський економіст і соціолог. Виробники зброї, як він писав, «чахнуть в умовах миру і розквітають, коли насувається воєнна негода». А всі названі містери якраз і належать до цієї категорії: вони — глави найбільших приватних промислових корпорацій, які виконують замовлення Пентагону. Та ж таки «Нью-Йорк таймс» якось повідомляла: «Охолодження відносин між Вашінгтоном і Москвою допомогло зростанню курсу акцій головних підрядчиків Пентагону на Уолл-стріті». А тут — маєте: повіяло потеплінням! Для нормальних людей — це надія на краще, для фабрикантів смерті — зловісне.

Оте «зловісне» ми буквально взяли в такого собі Е. Лефевра, головного лоббіста (а по-нашому — штовхача) одного з тих воєнно-промислових концернів у конгресі США, де вирішуються питання про асигнування на воєнні цілі: отой Лефевр епітет «зловісні» приліпив до радянських пропозицій про скорочення озброєнь.

Воно, коли очима тих містерів на світ білий дивитися, то на таке й виходить. От послухайте-но. З 1970 до 1985 року вартість акцій концерну «Нортроп» зросла в 16, а концерну «Локхід» — аж у 38 разів! Та й у власні кишені самих президентів тих компаній добра копійка перепала. Якщо взяти зарплату, преміальні і тому подібне, то в 1985 році, за даними журналу «Форбс», президентові «Локхіда» Рою Андерсону дісталося 3 мільйони доларів, С. Макдоннеллу — 2 мільйони, майже стільки ж одхопили й президенти компаній «Боїнг», «Дженерал моторс», «Вестінгауз» та інші. А деякі й більше. Наприклад, Роберт Андерсон («Рокуел інтернешнл») — 3,6 мільйона, Д. Льюіс («Дженерал дейнемікс») — 3,4 мільйона...

Та лише при самій думці, що можна отакої зливи доларів позбутися, тих містерів не тільки за серце, а й за печінку хапає.

Щоб зберегти ті прибутки, треба, щоб держава збільшувала асигнування на воєнні цілі. А що потрібно для цього, ще в 50-х роках розтлумачив Джон Фостер Даллес, тодішній державний секретар США, отой, що разом із Черчіллем вигодовував «холодну війну». Так от, Даллес повчав: щоб примусити країну нести тягар великих воєнних асигнувань, треба малювати картину постійної зовнішньої загрози. Ну, що то за «загроза»,— відомо: радянська, звісна річ. Отож фабриканти зброї і постаралися для власного блага: подбали про тих, що мають неабиякий хист до того малярства. У цій компанії вовтузяться не лише окремі політики-«яструби», не лише недобросовісні журналісти й такі інші палії війни — створено навіть цілий «комітет». Він так і зветься: «комітет з існуючої небезпеки», скорочено — КІС. Зібрали в тому «комітеті» неабияку команду: Поль Нітце з Юджіном Ростоу, Річард Пайпс із Уільямом Кейсі. Одне слово, усі — випробувані палії війни, досвідчені антирадянщики, запеклі антикомуністи.

Понад вісім років тому, коли той «комітет» створювали, усі вони були, так би мовити, «приватними особами». Бо були «колишніми». Колишніми державними діячами. Але із тих пір багато чого у США змінилося. З приходом у Білий дім сьогоднішньої адміністрації «колишні» знову стали високопоставленими чиновниками. Однак це не завадило їм залишитися в тому «комітеті», який так само іменується «приватним». От і малюють чорно-сірі картини тої «небезпеки», тої «загрози», усіляко проштовхують у конгресі США рішення про нові величезні асигнування на воєнні цілі, на гонку озброєнь, тепер уже не лише ракетно-ядерних, а й космічних.

Та що там той «приватний комітет», коли сам міністр оборони Сполучених Штатів К. Уайнбергер заявляє: «Ми будемо витрачати все, що потрібно для того, щоб мати перевагу над Радянським Союзом». І, звичайно, не без підстав одна американська газета зазначила, що «він поводиться не як міністр оборони, а як агент по збуту продукції військових підрядчиків».

Програма СОІ, так званої «стратегічної оборонної ініціативи»? Так то ж винахід тих самих фабрикантів зброї! З концерну «Рокуел інтернешнл». Це вже пізніше, у 1983 році, вигадане в тому концерні було піднято до рангу державної політики США. Ось яким та чиїм умам насправді належить авторство подібних «нових» програм Білого дому! «Рокуел інтернешнл» знав, куди гне — тепер он одхопив ласий шмат із замовлень Пентагону на виготовлення тієї космічної зброї. «Стратегічна оборонна ініціатива» — це наше майбутнє!» — вигукнув Дж. Крафт, один із директорів «Рокуел інтернешнл». Інший підрядчик Пентагону, згадуваний уже Т. Джоунс із концерну «Нортроп», радісно заявив: «Перспективи нашої компанії нині кращі, ніж будь-коли».

От і подумайте: як мають почуватися Дж. Крафт із Т. Джоунсом, С. Макдоннеллом та іншими, коли на політичному горизонті вимальовується бодай найменша надія на розрядку, на можливість домовитися про скорочення озброєнь?.. Правда, той листопадовий переляк містерів швидко влігся, бо збагнули, що від красивих слів, мовлених президентом у Женеві, до справ реальних, до діла — дистанція така, що не тільки самого діла, а бодай би його ознак реальних,— не видно. Оговталися платні слуги смерті та й заходилися тягти Сполучені Штати назад од Женеви.

У конторах тих компаній радісно потирають руки, підраховують нові прибутки. Візьмімо, наприклад, «Локхід», що виробляє літаки «Ф-111», ті, з яких скидалися бомби на Лівію. На кожному такому літакові, поставленому Пентагонові, «Локхід» заробляє чверть мільйона доларів. Збили лівійці такий літак — так то ж для «Локхіда» якраз те, що треба: Пентагон замовить новий! Значить, доларів іще додасться! А що на тих доларах людська кров, також і американська,— це для хазяїв «Локхіда» пусте! Згадаймо-но: Карл Маркс писав про кровожерний капітал, що при 50 відсотках прибутку він просто готовий скрутити собі в'язи, при 100 відсотках він топче ногами всі людські закони, при 300 відсотках нема такого злочину, на який він не ризикнув би навіть під страхом шибениці!

То що вже для нього чиясь там кров, чиєсь життя, чиїсь надії!..

Тенькнуло було серце у декого й минулої осені, коли проходила зустріч у Рейк'явіку. Але тільки — тенькнуло, бо їх одразу ж заспокоїли.

Народи ж світу, в тім числі й народ американський, іншого спокою жадають: вони хочуть спокійно жити й трудитися, і щоб ніщо тому спокоєві не загрожувало. За це й ведеться та усе ширше розгортається боротьба.

Яків ВАЛАХ.

РЕЦЕНЗІЯ

— Невже ця твоя поїздка й справді була така нецікава й нудна? — поспівчував товариш, прочитавши його дорожні нотатки.

Михайло СКУРАТОВ.

ВІД БЕЗХАТТЯ — ДО ЖИВОЗЛИВНОГО ПРИВІТУ

(Нео-кострубістичний етюд*)

Сніжилось чоло. Глибів у давнє... Зимнінь. Воєнне безхаття... В серці — колючі лампачі... Печаль розвітань... Стум... Голодні гавкала виють по дворах...

Та очі вже заочують у сяйвні відчуття... Дні незгасно-юначі... Звеснілі солдати, молодиці завеснілі... Заквітань... Ріднопілля забарвінкувало... Робота заспівала розвесненою піснею...

Літо зернограй випружнює... На ланах — стерні свічкують... В гаях — дрібнопад кислиць...

Та не спиня й на хвильку часолік... Дніпро електроокий прозорить. Тепловійність... Місяць у небі гусакує... У під'їздах Льолі гітарують... У здиві надивляєм, як поети лукаво лірити не забувають, сукають дзвінь рядка живозливним привітом... Нуд... Нута...

---

* Етюд скомпоновано із неологізмів та кострубізмів, запозичених у Петра Маха, Юрія Кібця, Віктора Кочевського, Юрія Кириченка, Ігоря Нижника, Миколи Лиходіда, Левка Крупи та ще декого з поетів.

Сергій КОВАЛЬ.

ЗА ПРЯМИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ

УСМІШКА

Цього року я вирішив уперше вийти на дистанцію. Добра дистанція: зручна і довга. І ялинки навколо. А якщо ще й побігти? Бігти сухою весняною доріжкою — саме задоволення. Але у черевиках не дуже розбіжишся, а кросовки — у дивані...

Ні, велосипед усе ж таки краще! Вперше сів я на нього п'ять років тому. Посидів, кермо покрутив. Але для того, щоб велосипедом їхати, треба спочатку колеса поставити. А вони у дивані лежать. А на дивані — я. А підвестися телевізор не дає. Тільки піднімусь, а він мені: «А зараз, шановні товариші... Запрошуємо вас...» Та хто ж, питається, втримається від мандрівки Алтайським краєм? Або на Гавайські острови? Отож нехай поки що мій велосипед повисить у коморі. П'ять років висить — і нічого. Надійна машина.

А ось і зима надійшла. На лижі час ставати. Давно збирався, а от сьогодні нарешті став... Попереступав, пострибав навіть. Річ! Тепер тільки б кріплення пригвинтити, але викрутка — у дивані.

Тільки поліз по неї, аж тут екран голубим вогником засвітився. П'ятисерійний фільм наклювується... Ну, все, тепер не дістати...

Але взагалі моя думка така: всі речі треба використовувати у готовому, тобто зібраному вигляді. Не готові — нехай чекають свого часу. А використовувати їх треба за прямим призначенням. Особливо телевізор. І диван.

Микола НИКИТІН.

НУЛЬ-НУЛЬ

Обернувсь таксист до пасажира:
«Прибули! Але не в тому суть.
Вибачаюсь перед вами щиро —
Я забув... лічильник увімкнуть».
Пасажир промовив: «Це буває,
Пам'ять нас підводить, хай їй грець!
Я вам, друже, щиро співчуваю,
Бо... забув удома гаманець!»

Степан ГРИЦЕНКО.

ЩАСЛИВЧИК

УСМІШКА

Це трапилось несподівано. Відчинилися двері телефонної будки, і з неї випав чоловік. Знепритомнів. Навколо відразу ж зібрався натовп. Хтось здогадався викликати «швидку допомогу».

Чоловік, що випав з телефонної будки, незабаром прийшов до тями, сів і почав кліпати очима. Потім посміхнувся, а згодом зареготав голосно і радісно.

— Товариші! — вигукнув він. — Я додзвонився у довідкове бюро залізничного вокзалу.

Лікар з недовірою подивився на нього, а натовп умить затих, вражений таким повідомленням.

— Н-н-не може бути,— вирвалось у дідуся, що стояв найближче до щасливчика,— н-н-не може бути. Я прожив на світі багато років. Бачив усякого, а от щоб додзвонитися у довідкове бюро залізничного вокзалу — такого ще не було.

— Та от, бачте, мені пощастило. Причому відразу — кинув монету, набрав нуль, потім ще нуль, а вже потім... І раптом голос: «Я вас слухаю!» У мене голова від почутого запаморочилась, і я втратив свідомість.

— Це буває,— авторитетно заявив лікар. — Від несподіваного щастя людина впадає в шоковий стан. Так зване емоційне перевантаження.

Дмитро ПЕДОРУК.

Мал. А. ЮНА

— Будівельники чи не будівельники — яке нам до цього діло! А ви зробіть так, щоб вода у ванні трималася!

Сторінка для дітей

ЗАЄЦЬ-ШВЕЦЬ

В лісі заєць біля хати
Шив усім взуття завзято.
Їжачкові зшив маленькі
Черевички чепурненькі,
Щоби красенем ходив
І шевця-митця хвалив.
Для ведмедя-товстуна —
Теплі капці із сукна,
Щоб в барлозі міцно спав,
Від морозу не страждав.
Ну, а лисові Пилипу —
Гарні чоботи із рипом,
Щоб, як йтиме він — рип-рип, –
Звірі чути всі могли б,
Зокрема, малі зайчата:
Це — сигнал для них тікати!..
Всім хотілось догодить,
Всім в обновах щоб ходить.
Шив він нічку, шив і днину,
Все трудився без упину...
Зирк — до нього вовк біжить,
Весь розлючений, кричить:
— Що ти, зайче, наробив?!
Що за чоботи пошив?!!
Ані вигадки, ні моди,
І важкі, немов колоди.
Як іду — мокріє чуб,
Тільки й чути: гуп та гуп!
Ти навмисне зшив такі,
Щоб гучні були й важкі,
Щоби грузнув я у сніг,
Швидко бігати не міг,
Щоб нікого не догнав
І нікого не спіймав?!
Я голодний вже днів сім,
От за це — тебе я з'їм!

З ляку заєць побілів,
Мов листочок, затремтів,
Кинув голку — хай їй біс! —
І чкурнув негайно в ліс.

Ось тому-то ще і досі
Ходять звірі в лісі босі.

Григорій РІЗНИК.

ЦЕ Я — БІЛОРУЧКА!..

Ага, а я записалася у гурток «Умілі руки». Вчора підійшла до вчительки і кажу: «Маріє Миколаївно, запишіть мене у свій гурток». Я хочу все-все сама навчитися робити. А то всі у класі кажуть, що я білоручка. Це неправда. Я ж записалася у гурток «Умілі руки». Мама каже: «Підмети, дочко, кімнату». А я їй відповідаю: «Зачекай, ось покаже мені у гуртку вчителька, як підмітати, тоді й підмету». Бабуся просить: «Винеси, внучко, сміття». А я їй відповідаю: «Ось навчать у гуртку, тоді й винесу». Для чого я туди записалася, га?

А вчора наші шефи-п'ятикласники посадили біля школи берізки, а нам звеліли поливати. Мені дали відерце і кажуть: «Поливай щодня, щоб не засохли». Пхі-і-і! Дуже мені потрібно оте поливання. Мене у гуртку ще не навчили, як їх поливати.

А взагалі я хочу все-все сама навчитися робити. Отож і в гурток «Умілі руки» записалася. Отака я. Хай після цього хтось посміє сказати, що я білоручка! Вчительці поскаржуся.

Олексій ШТОЙКО.

Плутанина

Йшла корова по струні...
Вибачайте — по стерні.
Йшла корова до води...
Вибачайте — не туди.

А туди, де татко
Припинав телятко.

Татко шворінь забивав
молоком,
а я бублик запивав
молотком.

А було це в череду...
Вибачайте — в середу.

Анатолій КИЧИНСЬКИЙ.

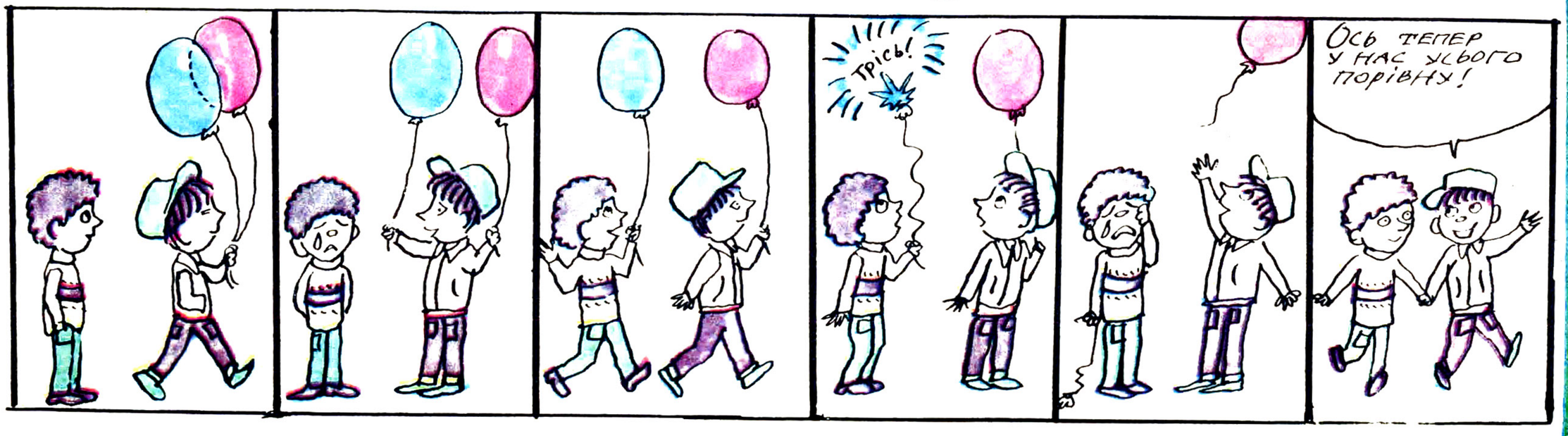

Мал. А. ВАСИЛЕНКА

Народні усмішки

У ЛІКАРНІ

Лікар зайшов до палати й бачить, що медсестра з усієї сили трясе хворого.

— Що ви робите? Чи ви з глузду з'їхали? — вигукнув він.

— Вибачте, лікарю, але я забула, що ліки, які я йому дала, перед вживанням треба було збовтати.

Повідомив А. ПОГОРОДНИЙ.
м. Чернівці.

НЕ СПІШУ

Один п'яниця з пляшкою горілки впав у яму. Сидить там і не вилазить. Підходять люди та й питають:

— Чому сидиш там?

— Чекаю, можливо, ще якась роззява впаде із закускою,— відповів п'яниця.

Повідомив Я. ТРЕТЬЯКОВ.
м. Дніпропетровськ.

ІНШИЙ ВИХІД

Мати привела до педіатра трирічного синка:

— Він проковтнув гудзика від мого халата. Як ви вважаєте, щоб його дістати, потрібна буде операція?

— Невже ви не маєте змоги придбати собі іншого гудзика? — здивувався лікар.

Повідомив М. ВОЛОДКОВИЧ.
м. Запоріжжя.

НІКОЛИ

— Дмитре, чому ти досі не одружений?

— Та щодня випадає нагальна робота, отож і ніколи.

— А ти б у неділю спробував.

— Але ж і відпочити хочеться.

Повідомив П. МАГАС.
с. Мельниця-Подільська на Тернопільщині.

РЕПЕРТУАР

ГУМОРЕСКА

Кому свято, а мені — робота. Це я точно знаю.

Буде сьогодні так. До обіду — тиша. Ні батька дома, ні матері, ні старшого мого брата Митька — усі на демонстрації. Я кручу телевізор. То Москву, то Київ вмикаю. Хочеться не пропустити ні там, ні там. Люблю святкові передачі.

Та ось під обід з'являються мої. Веселі, говіркі. Мати з батьком починають на кухні по́судом дзеленчати, а брат Митько, причепурившись перед дзеркалом, каже:

— Ну, я пішов.

— Ти ж недовго,— мати йому навздогін.

— До ранку вернусь! — весело гукає Митько з порога.

— Хай іде, не малий уже,— встряє батько.

— Ото твоє виховання,— каже мати.— Нехай та нехай. Сам гулякою був і дитину вчиш...

— Якби не був гулякою, то й тебе не знайшов би.

Замовкають. Я думаю: мабуть, воно таки й добре, що тато був гулякою, бо інакше й маму не знайшов би. Була б у нас інша мама, якась випадкова, а я іншої не хочу.

Невдовзі дзвінок. Першими приходять, як завжди, дядько Іван і тітка Марійка.

— З святом будьте здорові! — цілують вони моїх маму й тата.— А де Петько?

Петько — це я.

— О, та він ось де! Ну й даєш ти, Петько!

Дядько Іван оцим «ну й даєш ти» висловлює своє захоплення з приводу мого зросту. Виявляється, що я від попередніх свят набагато виріс.

Як посходяться всі гості, то почнуть мене до одвірка тулити, мітки малювати. Там уже тих міток більше десятка. Фарбували майстри двері й одвірки, так мама суворо наказала: «Оцієї половини не фарбуйте». Кажуть, що я ростиму до двадцяти п'яти років, отож мене ще попотулять до одвірка.

А поки що я «малий», і мені тітка Марійка дарує зайця, купленого в «Дитячому світі». Зайців у мене на шафі стоїть цілий ряд, і всі від тітки Марійки.

Потім приїжджають дядько Сергій і тітка Ольга, а з ними дівчинка Оленка. Мале таке дівча, у нас воно лише вдруге. Першого разу її на руках приносили, а тепер уже сама ходить.

— Ти,— каже мені,— хто?

— Петько,— кажу.— А що?

— Давай будемо гратися,— узяла вона за вуха щойно подарованого мені зайця.

Я, звичайно, виріс із того віку, щоб з такою малечею гратися, але, як господар дому, мушу забавляти гостю. Доки прийшла моя двоюрідна сестра Галя, ми з Оленкою відірвали зайцеві ліве вухо.

— Не біда,— втішила нас тітка Марійка,— зараз вухо пришиємо.

Коротше, скоро старші за стіл сіли.

— Петько, де ти?

— Ну,— кажу Оленці,— я пішов. Ти пограйся сама.

— Куди?

— На роботу,— кажу.

Це дядько Іван мене гукає.

— Покажи, Петрику, чого ти навчився,— просить дядько Іван.

Уже три роки підряд я показую дядькові Іванові, чого навчився у музичній школі. Дуже любить дядько Іван музику в моєму виконанні.

І дядько Лаврін терпляче вислуховує все, хоча видно, що йому хочеться поспівати під мій акомпанемент якоїсь іншої.

— Давай, Петько, оцієї,— і він гучним голосом, від якого дзеленчать шибки у рамах, затягує пісню про славнозвісного Єрмака.

Діапазон улюблених творів тітки Олі широкий. Для тітки Олі хоч персональний концерт влаштовуй — тільки на її замовлення. Тітка Ольга замовляє, а дядько Сергій примовляє:

— Мені що слухати, то слухати.

А ось мені не байдуже. Я точно знаю, що Оленка, доки я тут концерт на замовлення даю, вже й праве вухо моєму зайцеві відірвала. І взагалі, їй там, у сусідній кімнаті, весело. Та й моєму старшому братові непогано. Бо вони в музичних школах не вчаться, їм не треба думати ні про який репертуар. І їх не гукають: «А покажи-но, чого ти там навчився!»

Іван ДУБЕНКО.
м. Київ.

Мал. В. ШИРЯЄВА

— Візьміть ось імпортну табуретку, тільки дайте спокій моєму синові!

ЁЖИК

Борис РЯБЕНЬКИЙ

ВИХІД

ГУМОРЕСКА

Працював наш хімзавод напружено, план давав постійно. Завжди все нормально було, як у людей. Та ось виділили нам ділянки під дачі. Зраділи ми, поїхали місце роздивлятися. Бачимо, поле велике, а неподалік ліс старий і річка мальовнича. Але в тій річці не купаються, рибу не ловлять, а чудеса та й годі — акумулятори заряджають, деталі хромують і фотоплівки проявляють.

Кинулися ми виясняти — у чому річ. Виявляється, наше рідне підприємство у цю річку двадцять років відходи зливає. А ми і подумати не могли, що природу губимо, воду отруюємо, рибу нищимо.

Зібралися ми усі. «Так далі не піде! — вирішили. — Коли нам біля цієї річки дачі будувати, треба природу-матінку всіляко берегти!»

Два роки дружно працювали заводчани, і тепер у нас розкіш: вода у річці чиста, як у тому Байкалі років сто тому. І купаємося тепер, і полуниці поливаємо, і риба у нас з'явилася, і навіть ракоподібні...

Виходить, недаремно ми старалися з усіх сил, недаремно важливий природоохоронний захід провели — новий трубопровід проклали. І зливаються тепер технічні води не у нашу річечку, а в іншу, яка протікає дуже далеко від нашого садового товариства.

Переклад з білоруської М. ПРУДНИКА.

Мал. А. КОТАВАЯ

— Хто ж це лежачи ловить рибу!
— А в мене постільний режим.

Мал. М. ТУМЕЛІ

— Не бійся, дурненький, я тебе вовкові не віддам.

Мал. Я. БУСЛА

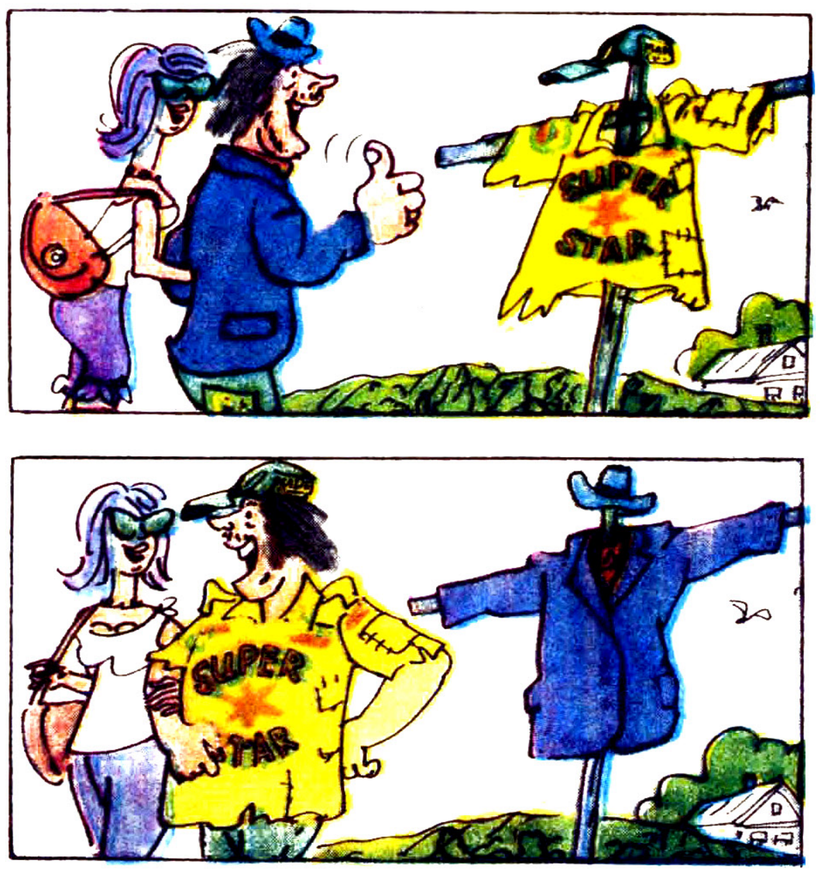

Без слів.

МИМОХІДЬ

Коли знайшов гарне місце під сонцем, був уже вечір.

Р. РУМКО.

На жаль, і тупцювання на місці часто зараховується до безперервного трудового стажу.

М. ХОНІН.

Істина довго плавала у вині, доки не потонула.

А. РАТНЕР.

Яке ж це твоє сумління, коли воно тебе гризе.

Зміна голосу у мужчини відбувається двічі: у тринадцять літ і після весілля.

Мал. М. ГІРГЕЛЯ

Без слів.

УСМІШКИ ЧИТАЧІВ

Ревізор у ресторані добряче випив, закусив і зібрався йти.

Офіціант:

— А гроші?

Ревізор:

— Я не хабарник, грошей не беру...

* * *

— Ти, чоловіче, за час моєї відпустки зовсім хату запустив. Ніякого порядку немає.

— Коли ти, люба, поїхала відпочивати, я все залишив так, як було, щоб воно нагадувало про тебе.

* * *

— Чому ти не борешся зі своїми недоліками?

— Так сили ж нерівні. Я один, а їх он скільки.

Мал. П. КОЗИЧА

ПЕРЧАНСЬКИЙ ТЕЛЕВІЗОР

Добридень, шановні телеглядачі!

На ваших екранах — минуле і майбутнє культурного дозвілля трудівників села Дубівки Бердичівського району Житомирської області. Щодо минулого — то тут усе ясно: колишнє вогнище культури погасло надійно, про що свідчить і вигляд старого клубу, й іржавий замок на його дверях. А от коли настане майбутнє — ніхто не знає. Бо стіни нового клубу не ростуть уже другий рік.

На цьому — до побачення!

До наступного телебачення!

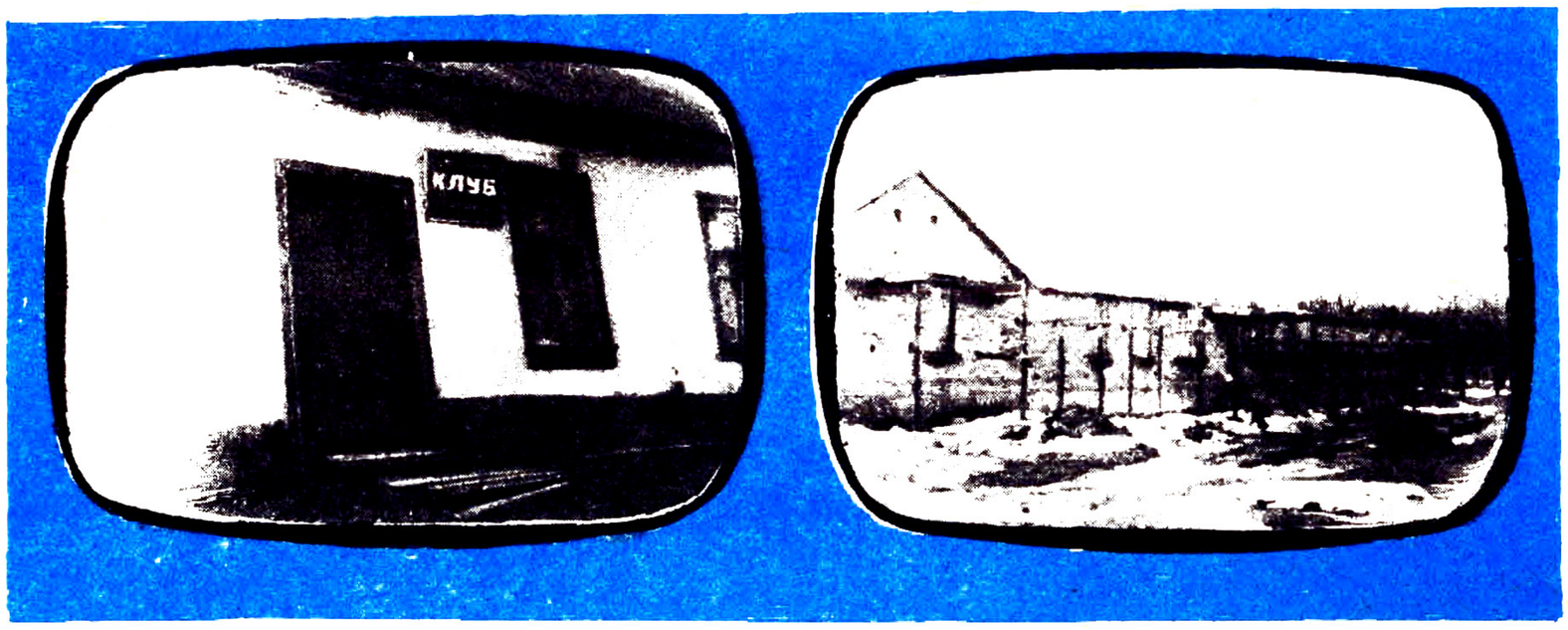

Друже Перче!

Скажи, чи є в мене почуття гумору чи немає? А засумнівався я у цьому, коли придбав нещодавно «Веселий ярмарок» (четвертий випуск) і став читати комедію Вільяма Лігостова «Соло для Степаниди». Читав і сміявся... аж до 96-ї сторінки. Але тут комедія раптово обірвалася. Погортав я книжку від палітурки до палітурки та закінчення цього твору так і не знайшов. Більше того, виявив, що у збірнику відсутні також гуморески В. Баранова, М. Білокопитова, В. Бондаренка, Л. Бондарчука, що зазначені у змісті. Аж 32 сторінки «зекономили» на Харківській книжковій фабриці.

Дружина мене переконує, що книговидавці спеціально так підстроїли, щоб смішніше було. Та цей брак мене чомусь не звеселяє. Невже й справді не розумію гумору?

І. ТОКАРЧУК.
м. Камінь-Каширський Волинської області.

Ти, напевно, добре знаєш, що вигодувати порося чи теля — справа не з легких. Але нам, колгоспникам колгоспу імені Гоголя Шишацького району, добре відомо і те, про що ти не здогадуєшся: вигодувати худобину і здати її у рідний колгосп значно легше, ніж одержати потім за неї гроші. Очевидно, наш голова правління М. Чоп та головбух Д. Степаненко вважають: з нас досить радості від того, що господарство поліпшило показники продажу м'яса державі. Звичайно, і це нам не байдуже, бо навіщо тоді брали б на себе додатковий клопіт. Але й прикро, коли твою працю не цінують.

Приміром, у мене прийняли порося ще у березні минулого року, а за грошима я ходжу ще й досі. Одне втішає: мені не скучно, бо ходжу не одна. Подібним чином відплатив колгосп багатьом.

Л. ГОЛОВАТЕНКО.
Полтавська область.

Чи не міг би ти з'ясувати, за яку провину наш місцевий — рідний, так би мовити, — маловисківський спиртзавод відібрав у нас воду, затопивши шахтні колодязі своїми стоками. А разом із чистою водою забрав і чисте повітря, бо, як неважко здогадатися, ці стоки не дуже запашні. Правда, нас заспокоїли звісткою, що міськрада прийняла рішення про будівництво водопроводу. Було це ще у травні минулого року. Як бачиш, з того дня часу минуло немало, однак води ми не одержали й крапелиночки. І до кого тільки за цей час не зверталися по допомогу,— усе марно. Навіть обласна санепідемстанція, яка спробувала втрутитися у цю справу, теж виявилася безсилою перед байдужістю міськради та керівників спиртзаводу. Отож, Перче, єдина надія — на тебе. Бо ми ж таки нічим не завинили ні перед заводом, ні перед міськрадою.

ЖИТЕЛІ ВУЛИЦЬ Жданова, Матросова, Осипенко міста Мала Виска на Кіровоградщині.

Страшне перо не в гусака...

«Перший вівторок листопада припав на неділю».

(З виступу на зборах).

«Пише до вас Семен з привітом».

(З листа до редакції).

«Про велику силу знань добре сказано в російському прислів'ї, яке говорить: «Ученье — свет, неученых — тьма!»

(З учнівського твору).

Надіслав М. БИЛИНКЕВИЧ.

«Повідомляємо, що вчинок Колосової Н. В. обговорений на засіданні товариського суду. Розглянувши справу, постановили: так як Колосова Н. В. закрила мішком голову від дощу, а не поклала його в сумку, тому вчинок не вважать крадіжкою, а порушенням пропускного режиму і оголосити їй громадський осуд».

(З відповіді генерального директора Івано-Франківського шкіроб'єднання ім. 40-річчя Жовтня І. Макутрака на представлення міліції про дрібну крадіжку).

«На знімку: смачний борщ тримає в своїх долонях шофер М. К. Непийпиво».

(З газети).

Надіслав В. ТАРАНЕЦЬ.

«У димчастій долині зораних ланів мріють маленькими рухливими жучками сівальні агрегати».

(Із стінної газети).

Надіслав І. ЖИТНИК.

Теми малюнків цього номера придумали: О. Коноваленко, В. Губін, Р. Друкман, В. Михайлов, Л. Телятников, В. Космилін, В. Мохов, М. Вайсборд, Є. Милутка, В. Зелінський, В. Бойко, О. Слуцький.

ПЕРЕЦЬ
№ 8 (1242)

КВІТЕНЬ
1987

Головний редактор О. ЧОРНОГУЗ.

Редакційна колегія: В. БОЙКО, В. БОНДАРЕНКО, А. ВАСИЛЕНКО, В. ЗЕЛІНСЬКИЙ (головний художник), Ф. МАКІВЧУК, Д. МОЛЯКЕВИЧ, Ю. ПРОКОПЕНКО (відповідальний секретар), І. СОЧИВЕЦЬ, В. ЧЕПІГА (заст. головного редактора).

Журнал «Перец» № 8 (1242)
(на украинском языке)
Издательство «Радянська Україна».

Здано до набору 17.03.87. Підписано до друку 03.04.87. БФ 36146. 70×108/8. Офсетний друк. 2,8 умовн.-друк. арк. 14 умовн. фарб.-відб. 4,1 обл.-вид. арк. Тираж 2224500 прим. Зам. 01401.

ВИДАВНИЦТВО «РАДЯНСЬКА УКРАЇНА» © **Журнал «Перець» 1987 р.** Видається з січня 1927 року. Виходить двічі на місяць.

Адреса редакції: **252047, Київ-47, вул. Петра Нестерова, 4. Тел. 446-84-21, 441-89-37, 441-89-38.**
Адрес редакции: **252047, Киев-47, ул. Петра Нестерова, 4.**
Для телеграм: Київ Перець.

Рукописи не повертаються.

Передруковуючи із журналу матеріали, треба обов'язково посилатись на «Перець».

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», 252047, Киев-47, проспект Победы, 50.

Текст набрано із застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад»

Ціна номера 30 коп. Індекс 74393.

Мал. В. ЗЕЛІНСЬКОГО